

15.5.2023

Opetus- ja kulttuuriministeriö
lausuntopalvelu.fi

VN/8566/2021

Suomen Yrittäjien lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteisen sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen -hankkeen loppuraportin esityksistä

Suomen Yrittäjät kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua näkemyksemme opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteisen sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen -hankkeen loppuraportin esityksistä.

Hankkeen tehtävänä oli tehdä esitykset seuraavista teemakokonaisuuksista

1. Sosiaali- ja terveysalan tutkintorakenteen (alemmat ja ylemmät korkeakoulututkinnot) ja sitä täydentävän koulutuksen kehittäminen. Tavoitteena on arvioida, millaisia alalle tulevaisuuden edellytyksenä olevia osaamiskokonaisuuksia (perustutkinnot) työelämässä tarvitaan nyt ja tulevaisuudessa ja mikä on perustutkintojen suhde erityisosaamista vaativiin tehtäviin ja niiden edellyttämään koulutukseen. Tutkintorakenteen tarkastelun painopisteinä ovat ammattikorkeakoulututkinnot ja yliopistojen terveystieteiden ja sosiaalityön koulutus. Tarkasteluun sisältyvät niin kutsuttujen kaksoistutkintojen koulutusrakenteeseen liittyvät kysymykset (sairaanhoitaja-kätilö, sairaanhoitaja-terveydenhoitaja, sairaanhoitaja-ensihoitaja).
2. Valtakunnallinen jatkuvan oppimisen rakenne sosiaali- ja terveysalalla. Osana tätä arvioidaan muiden ohella ammattikorkeakoululain ja yliopistolain nojalla järjestettävän erikoistumiskoulutuksen, täydennyskoulutuksen ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tehtäviä ja perustutkintoa täydentävän koulutuksen rahoitusta. Tavoitteena on arvioida, millaisiin asiantuntijatasoon ja erikoisosaamisen ammatteihin ja vakiintuneisiin tehtäviin tuleminen edellyttää aiemmin suoritettua korkeakoulutusta ja täydentävää koulutusta ja millaisin koulutusmallein näihin tarpeisiin on vastattava. Lisäksi tehtävänä on arvioida korkeakoulun ja työntekijän yhteistyötä, työnjakoa ja roolia kouluttajana ja tehdä tätä koskevat esitykset.
3. Sosiaali- ja terveyspalvelujen rakenneuudistuksen ja Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman tavoitteiden tukeminen osaamista vahvistamalla. Ehdotukset tehdään aiemman valmistelun ja sosiaali- ja terveysministeriön uuden tilanearvion pohjalta yhteistyössä sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistamisen valmisteluryhmien kanssa. Tavoitteena on arvioida, miten sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistamisen tavoitteisiin ja osaamisen kehittämistarpeisiin vastataan koulutusrakenteita uudistamalla sekä koulutuksen ja työelämän oppimispolkuja, pedagogisia ratkaisuja ja oppimisympäristöjä kehittämällä.

4. Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen harjoittelun kehittäminen. Tavoitteena on arvioida kehittämistarpeita erityisesti harjoittelun laadun, saatavuuden, oppimisympäristöjen ja pedagogisten ratkaisujen näkökulmista.
5. Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen vetovoima ja tarvittavat ehdotukset.

Suomen Yrittäjien lausunto

Yleiset huomiot loppuraportista

Pidämme erittäin tarpeellisena hanketta, jonka tavoitteena oli alempiin ja ylempiin korkeakoulutuskintoihin johtavan koulutuksen ja niitä täydentävän korkeakoulutuksen kehittäminen. Sosiaali- ja terveysalalla on jatkuvasti kasvava osaajapula koko maassa. Alalla tarvitaan osaajia kaikilta koulutusasteilta. Väestökehityksen muutokset edellyttävät nopeita ja joustavia koulutusratkaisuja sekä koulutuksen sisältöjen kehittämistä. Yleisenä koulutuspoliittisena tavoitteena on myös nostaa väestön koulutustasoa siten, että nuorten aikuisten ikäluokasta 50 prosenttia suorittaa korkeakoulututkinnon. Tarvitsemme paljon myös kansainvälisiä osaajia – on äärimmäisen tärkeää varmistaa sekä EU-maista että kolmansista maista tuleville osaajille sujuvat siirtymät työelämään ja integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan.

Loppuraportissa on mielestämme esitetty perusteltuja ja kannatettavia ehdotuksia, emmekä ota niihin yksityiskohtaisesti kantaa, mutta haluamme korostaa joitakin ehdotuksia tai esittää niihin omia lisäyksiämme.

Näkemyksenne koskien ehdotuksia sosiaalialan siirtymien sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä (ehdotukset 1-6)

Kannatamme esitettyjä ehdotuksia. Erityistä huomiota kiinnitämme ehdotukseen 2: Yliopistot yhtenäistävät AHOT-menettelynsä ja täydentävien opintojen vaatimuksensa. Tätä ehdotusta suosittelemme kaikkien alojen korkeakoulusektoreille.

Lisäämme tähän kohtaan oman ehdotuksemme työelämässä oppimisen mahdollisuuksien lisäämisestä luomalla korkeakouluihin oppisopimustyyppisen työn opinnollistamisen mallin.

Näkemyksenne koskien ehdotuksia terveysalan koulutuksen siirtyminen sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä (ehdotukset 7-11)

Kannatamme ehdotuksia. Erityisesti korostamme ehdotusta 11: Yliopistot ja ammattikorkeakoulut lisäävät opetussyhteistyötä terveysalalla. Sairaanhoidon AMK –tutkintoonimikkeeseen johtavan koulutuksen opetussuunnitelmaan kuuluu yleensä valinnaiset opinnot (30 op.). Nämä mahdollistavat ristiinopiskelun ja yhteisen koulutustarjonnan lisäämisen yliopistojen ja

ammattikorkeakoulujen välillä. Digitalisaatiota hyödyntämällä koulutustarjontaa voidaan koordinoita ja tuottaa siten, että sen on valtakunnallisesti saavutettavissa.

Näitä ehdotuksia eli ristiinopiskelua ja digitalisaation hyödyntämistä tulisi soveltaa enenevässä määrin kaikilla koulutusaloilla.

Lisäämme tähän kohtaan oman ehdotuksemme työelämässä oppimisen mahdollisuuksien lisäämisestä luomalla korkeakouluihin oppisopimustyyppisen työn opinnollistamisen mallin.

Näkemyksenne ehdotuksista kaksoistutkintojen kehittämiseksi (ehdotukset 12-13)

Kannatamme ehdotuksia.

Näkemyksenne korkeakoulujen sosiaali- ja terveysalan vetovoimaa ja harjoittelua koskevista ehdotuksista (ehdotukset 14-35)

Korostamme entistä tiiviimpää vuoropuhelua oppilaitosten ja työelämän välille. Ratkaisut on löydettävä yhteistyössä. Tässäkin kohtaa tuomme esille työn opinnollistamisen mallien laajempaa käyttöönottoa. Tämä voisi mahdollistaa mm. ehdotuksen 35: Korkeakoulujen ja työelämän toimijat tavoittelevat viimeisen korkeakouluharjoittelun toteuttamista palkallisena.

Näkemyksenne jatkuvaa oppimista koskevista ehdotuksista (ehdotukset 36-42)

Kannatamme ehdotuksia.

Näkemyksenne sote-uudistusten edellyttämiä osaamistarpeita koskevista ehdotuksista (ehdotukset 51-54)

Nämä kaikki ovat mielestämme erinomaisia ehdotuksia:

- 51. Korkeakoulujen tulisi kehittää koulutussisältöjä yhteistyössä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjien sekä julkisten ja yksityisten palveluntuottajien kanssa. Vuorovaikutusta työelämän kanssa on entisestään vahvistettava. Korkeakoulut tiivistävät yhteistyötään koulutussisältöjen kehittämisessä ja tuottamisessa, syventävät opetusyhteistyötä sekä luovat yhteisiä opetusmateriaaleja ja opintojaksoja. Koulutusta ja aineistoja tulisi avata saavutettavasti, joustavasti ja avoimesti hyödynnettäväksi esimerkiksi digitaalisessa muodossa.
- 52. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten yhteinen tietoperusta taataan kehittämällä kaikille sote-alan tutkinnoille yhteisiä sisältöjä ja pedagogisia ratkaisuja. Korkeakoulujen tulee tiivistää yhteistyötään, kehittää työnjakoaan ja tehostaa resurssien käyttöä yhteisten opintokokonaisuuksien luomiseksi. Opetussuunnitelmien ja tutkinnon perusteiden

lisäksi tutkintoon johtavassa koulutuksessa kehitetään uusia pedagogisia ratkaisuja, oppimis- ja opetusympäristöjä ja opettajien osaamista. Sosiaali- ja terveysalan ammattiryhmien osaamisen kehittäminen edellyttää aiempaa systemaattisempaa osaamisen arviointia ja näyttöön perustuvien koulutusinterventioiden käyttöä. Korkeakouluissa tulisi rakentaa ymmärrystä eri tieteenalojen paradigmojen välille ja luoda yhteistä näkemystä asiakkaan parhaasta. Tämä edellyttää moniammatillisen yhteistyön oppimista, opintojen sisältöjen ja toteutustavan kehittämistä ja pääsyä monialaiseen harjoitteluun sekä perustutkintoon johtavassa, että sen jälkeisessä koulutuksessa.

- 53. Työelämä tarvitsee monipuolisia osaajia, jolloin koulutustarjonnan ja järjestämistavan pitää mahdollistaa monialaiset opinnot tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Sosiaali- ja terveysalan koulutukseen tuodaan uusia näkökulmia esimerkiksi käyttäytymistieteiden, ICT:n, teknologian, tuotantotalouden ja taloustieteen aloilta. Ministeriöiden ja korkeakoulujen tulee toimia aktiivisesti erilaisten ristiinopiskelun esteiden purkamiseksi.
- 54. Opiskelijat tulee ottaa nykyistä vahvemmin kehittämiseen ja tutkimukseen mukaan yhdessä asiakkaiden kanssa. Lisäksi tarvitaan nykyistä tiiviimpää yhteistyötä työelämän ja korkeakoulujen välille, jotta tutkimustieto tulee yhä vahvemmin hyödynnettyä laajasti sekä koulutuksen että palvelujärjestelmän kehittämisessä.

Kunnioitavasti

Suomen Yrittäjät

Juhana Brotherus
johtaja, pääekonomisti

Marja Vartiainen
koulutusasioiden asiantuntija